

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Pozitivní vliv práva Evropské unie na český právní řád

Přistoupení České republiky do Evropské unie bylo všeobecně považováno za historický milník nejen v politickém, ale také právním vývoji České republiky. Od okamžiku přistoupení se totiž plnou součástí českého právního řádu stal rozsáhlý soubor právních norem, jež vznikl na úrovni evropských integračních organizací a je dnes označován střešovým termínem jako právo Evropské unie. V odborných kruzích i v široké společnosti přitom vyvstaly otázky, zdali bude vztah unijního práva a českého právního řádu v souzvuku a zdali a jakým způsobem bude právo EU působit na náš právní řád; za tím vším se ve skutečnosti skrývala a skrývá velká otázka, zda integrace práva EU neznamena ztrátu suverenity České republiky. Po téměř pěti letech členství ČR v EU je proto na místě vrátit se k někdejší otázkám a pochybnostem a pokusit se nastínit, jakým směrem se poměr českého a unijního práva vyvinul.

Bipolarita pramenů práva a kánony aplikace unijního práva

Přistoupení k Evropské unii posunuje členský stát do právní situace, kterou je možné charakterizovat jako tzv. normativní polycentrismus: ten s sebou nese bipolaritu (či přesněji tripartitu, když připočítáme i normy mezinárodního práva včetně mezinárodních smluv) pramenů práva. Bipolarita pramenů práva na našem území musí být chápána jako expresivní vyjádření faktu, že přistoupením České republiky k Evropské unii zde koexistují dva systémy práva – právo národní a právo vytvářené institucemi EU, a to jak legislativní, tak soudní cestou. Tato skutečnost koresponduje s tím, že přistoupením přenášejí členské státy na instituce EU některé své pravomoci v některých oblastech a tento přenos má zejména legislativní rozměr.

Komunitární právo nelze svévolně aplikovat na právní řády členských států. Společenství může sbližovat právní předpisy členského státu v „*míře nutné pro náležitě fungování společného trhu*“ (čl. 3 odst. 1 Smlouvy o Evropském společenství, dále jen rovněž „*Smlouva o ES*“). Lze tak však činit výlučně v rozsahu stanoveném ve Smlouvě a z důvodu dosažení cílů Společenství (čl. 5 odst. 1 Smlouvy o ES). Základní zásady aplikace práva Evropské unie jsou následující.

Nadřazenost komunitárního práva. Doktrína nadřazenosti komunitárního práva nevyplývá přímo ze Smlouvy o ES, nicméně byla vytvořena Soudním dvorem Evropských společenství (dále rovněž jen „*SDES*“) vycházejíc přitom z koncepce „*nového právního řádu*“ (new legal order).[1] První náznaky principu nadřazenosti komunitárního práva vzešly z rozhodnutí SDES Van Gen den Loos (26/62). Soudní dvůr následně ve svém rozhodnutí Costa v ENEL (6/64) rozhodl, že „*komunitární právo je takovým právním řádem, který je použitelný ve všech členských státech za jednotných podmínek a je nadřazen právu národních členských států.*“

Přednost komunitárního práva. Soudní dvůr judikoval v rozhodnutí Costa (6/64), že v případě střetu vnitrostátní právní normy a normy komunitární má přednost právní norma komunitární. Důsledky zásady přednosti: povinnost národního soudce ponechat národní normu, která odporuje normě komunitární, neaplikovatelnou; odstranění kolidující normy; nemožnost plnění přijímat nové národní legislativní akty neslučitelné s komunitárním právem; nemožnost přezkoumávat platnost komunitárních aktů z důvodu jejich rozporu s jakýmkoliv vnitrostátním, byť ústavním pravidlem.[2]

Přímá (bezprostřední) použitelnost (účinek) komunitárního práva. Přímý účinek (direct effect = schopnost založit práva a povinnosti subjektů členských států), resp. bezprostřední použitelnost (direkt applicability = účinnost normy Evropských společenství bez nutné implementace do vnitrostátního práva) znamená možnost aplikace pramenů práva Evropských společenství v členských státech bez nutnosti vydávat národní transpoziční normu a z toho přímo plynoucí práva a povinnosti občanům. Mimo přímý účinek a bezprostřední použitelnost je charakteristickým prvkem pro normy *acquis communautaire* rovněž ta vlastnost, že tatáž norma musí mít stejný účinek ve všech členských státech.[3]

Nepřímá použitelnost (eurokonformní výklad). V případě, že konkrétní akt práva ES nemá přímý účinek, je členský stát povinen interpretovat vnitrostátní právní předpis, přijatý na základě transpozice určité směrnice, dle účelu daného aktu práva komunitárního. Jedná se o projev zásady loajality. Tato povinnost eurokonformního výkladu se vztahuje rovněž na rámcová rozhodnutí.[4] Per analogiam bych mohl eurokonformní výklad přirovnat k objektivně-teleologickému výkladu právních norem vnitrostátních.

Považuji za příhodné zmínit rozhodnutí SDES Pupino[5], ve kterém měl Soudní dvůr zcela prvotní příležitost vyjádřit se k právní závaznosti rámcových rozhodnutí.[6] SDES přenesl doktrínu eurokonformního výkladu z I. pilíře i do oblasti III. pilíře a tudíž se princip eurokonformního výkladu vztahuje i na rámcová rozhodnutí. A co více, rámcová rozhodnutí zavazují členské státy i bez nutnosti ratifikace národními parlamenty. SDES nicméně konstatoval, že i doktrína eurokonformního výkladu má své limity v obecných principech komunitárního práva, právní jistoty, zákazu retroaktivity a v základních právech unijního práva.

Odpovědnost členského státu za škodu způsobenou jednotlivci porušením práva ES. Smlouva o Evropském společenství nemá speciální ustanovení o odpovědnosti členského státu za škodu způsobenou porušením komunitárního práva. Zásada vertikálního účinku a přednosti komunitárního práva před vnitrostátním právem členského státu však zaručuje jedinci možnost domáhat se náhrady škody v případě, že daný členský stát v rozporu s právem ES neprovedl (resp. nesprávně provedl směrnici), popř. ponechal v platnosti předpis odporující Smlouvě, přijal, aplikoval nebo nezrušil národní předpis, ignoroval judikaturu SDES atd. Významnou roli zde hraje SDES, který ve stěžejním rozhodnutí Francovich[7] uvedl, že *„členské státy jsou povinny nahradit škodu způsobenou jednotlivci porušením komunitárního práva, za něž odpovídají“*. Odpovědnost členského státu za škodu způsobenou jednotlivci porušením komunitárního práva se uplatní zejména před obecným soudem každého členského státu.[8]

Ústavní aplikace unijního práva a její limity

Přistoupením České republiky k Evropské unii se Česká republika zavázala zajistit slučitelnost stávajících a budoucích právních předpisů České republiky s právními předpisy Evropských společenství a současně i garantovat, že ty unijní normy, které mají mít přímý účinek ve vnitrostátním právu, je budou mít.[9] Tím, že Evropská společenství jsou oprávněna etablovat nové právní akty, které budou ipso facto brány za nový pramen platného práva v České republice, může zde vyvstat mylná představa, že Evropská společenství budou nadány možností *„diktovat“* členským státům jím nevyhovující legislativu. Touto až kapciózní argumentací evokují někteří přední ústavní činitelé představu o absolutní nadřazenosti *acquis communautaire*, která povede až ke ztrátě suverenity, resp. porušení článku 1 odst. 1 Ústavy České republiky.

K této problematice se vyjádřili někteří autoři a autoritativní stanovisko posléze přijal i Ústavní soud. Např. J. Plocek uvedl, že *„Členství v Evropské unii, NATU či v jiném mezinárodním společenství představuje ještě větší oslabení suverenity státu, neboť vedle své legislativy a exekutivy podléhá*

ještě legislativě a exekutivě mezinárodního společenství, které mají, a dokonce musejí pro něj mít přednost před vlastními řády a institucemi. Takovými znaky se však oslabuje jeho dosavadní suverenita, přestože se k tomu zavazuje ve vlastní prospěch a zcela dobrovolně. Je zbytečné naříkat nad ztrátou suverenity, když ta probíhá za souhlasu a ve prospěch státu.“[10] O svobodném omezení vlastní svrchovanosti státu pojednal ve své Všeobecná státověda i Ústavním soudem zmiňovaný (bod 100., náleží Pl. ÚS 19/08) G. Jellinek, který vyslovil, že „*je možno zároveň u suveréna spatřovat volnost k vlastnímu sebeomezení právním řádem nebo svobodně přijatými mezinárodními závazky, jinými slovy možnost upravovat své kompetence.*“

Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti, který přezkoumává ústavnost všech aktů orgánů veřejné moci České republiky. V principu se tedy jeho pravomoc vztahuje také na české vnitrostátní normy, které ve shodě s čl. 10a a čl. 1 odst. 2 Ústavy provádějí závazky České republiky vůči EU. Ústavní soud se k vlivu unijního práva na český právní řád vyslovil během 5 let členství v souboru nálezů, přičemž stěžejním kritériem přezkumu byla svrchovanost státu. Podle Ústavního soudu je třeba výraz „*svrchovanost státu*“ chápat jako „*nejvyšší a výlučná moc na státním území a nezávislost státu v mezinárodních vztazích.*“[11] Ústavní soud dále konstatoval, že „*žádná norma mezinárodního práva nemůže vzniknout bez vůle samotných států, jednajících na zásadě svrchované rovnosti. Normy, k jejichž vzniku ale státy takto přispěly, jsou potom povinny respektovat v souladu se zásadou pacta sunt servanda a plnit je v dobré víře, čímž je chráněna právní jistota ostatních subjektů.*“

Poprvé se Ústavní soud vztahem obou právních řádů zabýval ve věci týkající se „*cukerných kvót*“, nálezem sp. zn. Pl. ÚS 50/04 ze dne 8. 3. 2006, Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 40, náleží č. 50, vyhlášen pod č. 154/2006 Sb, v němž ÚS odmítl uznat doktrínu SDES, pokud vyžaduje absolutní přednost komunitárního práva.[12] Vyslovil, že přestože Česká republika přistoupením k EU přenesla část pravomocí vnitrostátních orgánů na orgány nadnárodní, a to na základě čl. 10a Ústavy České republiky, jedná se o přenesení (Ústavní soud pojem přenesení zaměňuje za pojem propůjčení, který explicitněji vystihuje dočasnost daného procesu) podmíněné, jelikož může trvat potud, pokud jsou tyto pravomoci vykonávány orgány ES způsobem slučitelným s uchováním základů státní suverenity České republiky a způsobem, jenž neohrožuje samu podstatu materiálního právního státu. V otázce harmonizace práva členských států a práva Evropských společenství skrze implementaci (resp. transpozici) příslušných norem sekundární legislativy Ústavní soud konstatoval, že za předpokladu, že tato implementace ponechává členskému státu prostor pro uvážení, pokud jde o výběr prostředků k uskutečnění cíle stanoveného normou evropského práva, pak členský stát může přezkoumat výsledek pouze z hlediska souladu s vlastní ústavou. Z toho vyplývá, že jak na úrovni primárních, tak rovněž na úrovni sekundárních pramenů práva, nemá právo Evropských společenství absolutní nadřazenost nad právem členských států a eo ipso tvrzení, že EU může „*diktovat*“ nevyhovující legislativu, by se dalo označit jako lapsus mentis stran vztahu práva komunitárního a vnitrostátního.

Brzy nato Ústavní soud ve věci „*eurozatykače*“, náleží sp. zn. Pl. ÚS 66/04 ze dne 3. 5. 2009, Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 41, náleží č. 93, vyhlášen pod č. [434/2006](#) Sb., přezkoumával soulad napadených ustanovení (§ 21 odst. 2 zákona č. [140/1961](#) Sb., trestní zákon, v platném znění, a § 403 odst. 2, § 411 odst. 6 písm. e), § 411 odst. 7 a § 412 odst. 2 zákona č. [141/1961](#) Sb., o trestním řízení soudním, v platném znění) s čl. 1, čl. 4 odst. 2, čl. 14 odst. 4 a čl. 39 Listiny základních práv a svobod. Napadenými usneseními bylo do českého právního řádu implementováno rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie č. 2002/584/JHA ze dne 13. 6. 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy. Podle zmíněných ustanovení je možné předat občana České republiky do zahraničí (tj. do členského státu Evropské unie) za účelem jeho trestního stíhání. Situace v tomto případě je podstatně odlišná od nálezu Ústavního soudu ve věci cukerných kvót v tom, že uvedený implementovaný předpis není předpisem

komunitárního právo v klasickém smyslu slova, tj. podle prvního pilíře, ale jedná se o unijní právo podle třetího pilíře ve formě rámcového rozhodnutí a tudíž nemá přímý účinek (jelikož rámcového rozhodnutí se nelze bez vnitrostátního provedení dovolávat proti fyzickým nebo právnickým osobám). Skupina poslanců, která navrhla zrušení zmíněných ustanovení, se domnívala, že tato ustanovení jsou v rozporu s čl. 14 odst. 4 Listiny, podle něhož občan nesmí být nucen k opuštění své vlasti. Ústavní soud se k hledisku přezkumu vyjádřil v bodě 56., ve kterém konstatoval, že přestože napadená ustanovení byla přijata za účelem implementace rámcového rozhodnutí, které nedává žádný prostor pro uvážení, pokud jde o výběr prostředků, stále se ještě může jednat o případ, kdy je může Ústavní soud přezkoumávat z hlediska souladu s ústavním pořádkem. Ústavní soud ve svém nálezu konstatoval, že dojde-li k přijetí předpisů práva na evropské úrovni, které nebudou slučitelná s ústavním pořádkem České republiky, lze případný nesoulad odstranit i cestou ústavních změn. Ústavní soud rovněž zdůraznil, že i samotná přednostní aplikace norem má své omezené hranice v materiálním ohnisku Ústavy[13]. Tzn., že i přímo aplikovatelná unijní norma je stále omezena materiálním ohniskem Ústavy, vice versa nemá absolutní nadřazenost nad právními řády členského státu. Ústavní soud ve zmíněném nálezu rovněž traktoval, že komunitární právo nemůže být referenčním kritériem posuzování ústavnosti vnitrostátního předpisu. Na základě nálezu ve věci „eurozatykače“ Ústavní soud vyslovil právní názor, že nejen právo primární a sekundární je přezkoumatelné, ale rovněž rámcová rozhodnutí přijatá podle III. pilíře unijního práva. Tudíž ani zde není prostor pro absolutní nadřazenost práva Evropské unie.

Ústavní soud se aplikací unijního práva zabýval s určitým časovým odstupem v nálezu tzv. „lékové vyhlášky“, sp. zn. Pl. 36/05 ze dne 31. 01. 2007, ve kterém se skupina senátorů domáhala na Ústavním soudu zrušení § 15 odst. 10 zákona č. [48/1997](#) Sb., o veřejném zdravotním pojištění, a zrušení vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. [589/2004](#) Sb., o úhradách léčiv a potravin pro zvláštní lékařské účely. Navrhovatelé se domnívali, že podle původní právní úpravy se oprávněné osoby nemohly domáhat stanovení výše úhrady léčivých přípravků z veřejného zdravotního pojištění ve správním řízení a též jim bylo upřeno právo na soudní a jinou ochranu proti opatřením Ministerstva zdravotnictví ČR (dále jen „ministerstvo“) vydávaným v této oblasti. Navrhovatelé napadli zmocňovací ustanovení zákona o veřejném zdravotním pojištění z důvodu, že odporuje základnímu atributu právního státu, totiž jeho povinnosti respektovat komunitární právo (čl. 6 transparenční směrnice[14]), s nímž je v rozporu a jednak pro opomenutí garance soudní ochrany, jež je zakotvena v čl. 36 Listiny. Ústavní soud konstatoval, že ustanovení čl. 36 odst. 1 a odst. 2 Listiny vykládá i s přihlédnutím k judikatuře Evropského soudního dvora vztahující se k principu fair procesu. Evropský soudní dvůr již dvakrát obdobný problém řešil, a to v případě rakouského a finského systému úhrad humánních léčiv.[15] V obou případech se Evropský soudní dvůr zřetelně vyslovil v tom smyslu, že rozhodnutí týkající se výše úhrady léčivého přípravku z prostředků veřejného zdravotního pojištění, i když je formálně odděleno od rozhodnutí o zařazení na seznam, spadá do režimu čl. 6 směrnice, a tedy musí být doprovázeno garancí zde obsažených procesních práv. Z dikce odst. 41 tohoto nálezu je patrné, že se Ústavní soud snažil zmírnit tvrdost argumentace předešlých nálezů ve vztahu k aplikaci unijního práva Ústavním soudem, jelikož konstatoval, že jestliže tedy Evropský soudní dvůr dovodil, že rozhodováním o zařazení léčivých přípravků do seznamu léčiv hrazených z prostředků veřejného zdravotního pojištění dochází k zásahu do práv jejich výrobců a distributorů, a proto je třeba důsledně dbát na dodržování principů fair procesu, pak musí Ústavní soud k této argumentaci při výkladu čl. 36 odst. 1, resp. 2 Listiny přihlédnout. Ústavní soud dospěl k závěru, že ustanovení § 15 odst. 10 zákona o veřejném zdravotním pojištění negarantuje žadateli, aby rozhodnutí o jeho žádosti bylo založeno na objektivních a ověřitelných kritériích, bylo soudně přezkoumatelné a bylo vydáno bez zbytečných průtahů. Ústavní soud tudíž návrhu vyhověl a zrušil napadená ustanovení.

Nejvýznamnějším nálezem týkajícím se místa práva EU v českém právu je zcela jistě nejnovější nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 19/08 ze dne 26. 11. 2008 ve věci přezkumu souladu Lisabonské smlouvy pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství s ústavním

pořádkem České republiky. Ústavní soud konstatoval, „že klíčovým projevem svrchovanosti státu je i možnost se svou svrchovaností (její částí) dále nakládat, resp. kompetence dočasně či trvale postoupit“ (bod 104. nálezu). Ústavní soud po projednání celé věci je toho názoru, že „přenesení určitých kompetencí státu, které vyvěrá ze svobodné vůle suveréna a bude nadále vykonáváno za jeho účasti předem dohodnutým, kontrolovaným způsobem, není pojmovým oslabením svrchovanosti, ale může naopak ve svých důsledcích znamenat její posílení ve společném postupu integrovaného celku. Integrační proces se neděje radikálním způsobem, který by obecně znamenal „ztrátu“ národní suverenity, nýbrž jde o proces evoluční, a – kromě jiného – i o reakci na postupující globalizaci ve světě“ (bod 108.). Z argumentace Ústavního soudu, že „čl. 10a české Ústavy nemůže být zjevně použit k neomezenému přenosu svrchovanosti; jinými slovy, na základě čl. 10a nelze převést takové pravomoci, jejichž přenesením by byl dotčen čl. 1 odst. 1 Ústavy v tom smyslu, že by již nebylo možno hovořit o České republice jako o svrchovaném státu“ (bod 109.) vyplývá, že existují určité limity přenosu svrchovanosti a nedodržením by byl dotčen čl. 1 odst. 1 Ústavy. Ústavní soud tudíž dospěl k tomu názoru, že přijetím Lisabonské smlouvy nebude ohrožena česká svrchovanost a v žádném případě nelze hovořit o absolutní nadřazenosti unijního práva. A bude-li na evropské úrovni přijata v zcela výjimečném případě norma, která by contra legem odporovala českému ústavnímu pořádku, tak stále Ústavní soud bude působit jako ultima ratio při přezkumu, zda některý akt orgánů Unie nevybočil z pravomocí, které Česká republika podle čl. 10a Ústavy na Evropskou unii přenesla.

Z výše uvedených nálezů je patrné, že Ústavní soud prozatím zcela neustálil své nazírání na unijní právo, což by mohlo pro futuro způsobit nekonzistentnost jak v jeho judikatuře, tak postupu ostatních orgánů státu. Zejména ve věci „lékové vyhlášky“ se Ústavní soud snažil doplnit a upřesnit jeho postoj k právu EU, jenž vyjádřil ve svém předchozím nálezu. Nicméně lze konstatovat, že poslední judičiální činnost Ústavního soudu ve věci Lisabonské smlouvy již směřuje k zaujetí koherentního přístupu v otázce suverenity a unijního práva jako celku. Podíváme-li se ovšem na judikaturu Ústavního soudu en bloc, lze jako leitmotiv vyzorovat převládající názor, že se Ústavní soud nepovažuje za kompetentní přezkoumávat soulad vnitrostátního práva s právem komunitárním. In concreto v nálezu „squeeze-out“, sp. zn. Pl. ÚS 56/05 ze dne 27. 3. 2008, Ústavní soud konstatoval, že aplikace komunitárního práva jako bezprostředně použitelného práva je v kompetenci obecných soudů, které mají v případě pochybností o aplikaci tohoto práva možnost, popř. povinnost obrátit se na SDES s předběžnou otázkou podle č. 234 Smlouvy o ES. V daném případě ÚS rovněž podotkl, že není ani kompetentní k projednání námitek směřujících k vadné transpozici komunitárního práva.

Rovněž považují za příhodné poukázat na nález sp. zn. Pl. ÚS 3/06 ze dne 6. 11. 2007, kauza Zepter, kde se ÚS nechal ve formě obiter dicta slyšet, že obecné soudy jsou povinny eurokonformně vykládat domácí právo dokonce mimo rámec časové působnosti norem komunitárního práva. ÚS poukázal na rozsudky SDES[16], ve kterých dovedl povinnost vykládat „ve světle“ komunitárních norem nejen ustanovení domácího práva implementující komunitární předpis (směrnici), ale též národní právo jako celek, a to bez ohledu na to, zda se jedná o domácí legislativu přijatou po příslušném komunitárním předpisu, nebo domácí právní normy předcházející přijetí komunitárnímu předpisu. Přestože tedy ÚS poukazuje na sílící vliv komunitárního práva na český právní řád – rozšíření oblasti povinnosti eurokonformního výkladu; právní závaznost ve vztahu ad fontes III. pilíře, atd – tak rovněž ÚS zdůrazňuje limity a hranice unijního práva – materiální hledisko Ústavy ČR nebo samotné postavení ÚS jako institucionální ultima ratio přezkumu aktů orgánů Unie.

Aplikace práva EU českými obecnými a správními soudy

S ohledem na přednost, přímý účinek i povinnost eurokonformního výkladu, jsou právo ES a částečně i právo EU povinny aplikovat všechny orgány členských států. Zvláštní roli však hraje zejména jeho aplikace obecnými a správními soudy jako formy pro řešení sporů. Ty získávají unijní

mandát a stávají se spolugaranty účinnosti unijního práva. Nejčastěji se unijní právo objevuje před správními soudy, jelikož řeší spory proti výkonu státní moci, které jsou široce vázány unijním právem.

K první a přednostní aplikaci komunitárního práva v oblasti správního práva dochází v řízení před správními orgány, které mají povinnost aplikovat komunitární právo z úřední povinnosti a upřednostnit, při případném sporu s národní normou, právo Společenství.[17] Až následně dochází k aplikaci *acquis* před správními soudy (krajskými soudy jako soudy prvního stupně a poté před NSS). Prvním případem byla neaplikace ustanovení čl. III odst. 1 zákona č. [340/2004](#) Sb., kterým se mění zákon č. [143/2001](#) Sb. o ochraně hospodářské soutěže, ze strany Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.[18] Druhým případem neaplikace národní normy pro rozpor s komunitárním právem bylo rozhodnutí Státní zemědělské a potravinářské inspekce neaplikovat některá ustanovení novely zákona o víně, zákona č. [215/2006](#) Sb., kterým se mění zákon č. [321/2004](#) Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících zákonů. Jako další případ lze zmínit rozhodovací praxi Ministerstva vnitra v otázkách žádosti o azyl, a to v případě žádostí státních příslušníků z jiných členských států Evropské unie. Ministerstvo vnitra v daném případě, s poukazem na přímý účinek Protokolu o poskytování azylu státním příslušníkům členských států Evropské unie[19], vytvořilo pátý procesní postup[20], který tehdy platný zákon o azylu neznal.[21]

S ohledem na rozsáhlou judikaturu Nejvyššího správního soudu se lze domnívat, že tato instituce, jako vrcholný orgán rozhodující ve správním soudnictví, řádně aplikuje právo Společenství. NSS je považován českou právní obcí za dynamickou a kreativní instituci a znalost práva Evropské unie některých soudců a asistentů soudců se plně odráží v kvalitě jeho judičiální činnosti. Zatímco v oblasti aplikace přímo účinných norem judičiální činnost NSS bují, rozsudků aplikujících přednostně ustanovení smluv, nařízení, či směrnic je poskrovnu. O to rozsáhlejší je oblast rozhodnutí, jejichž argumentační praxe spočívá v nepřímém účinku.

Zaměříme-li se nejprve na rozhodnutí NSS, které aplikují přímo účinné normy, tak NSS rozhoduje zejména v oblasti cel (např. rozsudek ze dne 28. 2. 2008, č. j. 8 Afs 160/2006-61, ve věci odpovědnosti dopravce za celní dluh[22] nebo rozsudek ze dne 13. 9. 2007, čj. 2 Afs 34/2007-69, ve věci prokázání preferenčního původu zboží[23]); v oblastech sociálního zabezpečení osob migrujících mezi členskými státy (např. rozsudek ze dne 2. 4. 2008, čj. 3 Ads 116/2007-81, ve věci přepočtu dob pojištění z jednotek používaných jinými státy[24]); v oblasti azylu (např. rozsudek ze dne 30. 11. 2006, čj. 1 Azs 37/2006-64, ve věci přemístění žadatele o udělení azylu do jiného členského státu[25]) a v jiných. Rozhodnutí aplikující přednostní ustanovení práva ES před normou vnitrostátní je pouze jedno, a to rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 19. 7. 2007, č. j. 15 Ca 184/2006-42, jenž se týkal rozporu mezi ustanovením směrnice a českého zákona o spotřební dani. Rozsudky vycházející z nepřímého účinku představují rozsáhlou oblast, a tudíž poukážu zejména na věci daňové (např. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 25. 2. 2008, čj. 31 Ca 88/2006-22, ve věci spotřební daně: pojem „*tiché víno*“[26]); věci ochrany životního prostředí (např. rozsudek NSS ze dne 29. 8. 2007, čj. 1 As 13/2007-63, ve věci kompetenční výluky[27]); ve věci veřejných zakázek (např. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 22. 12. 2006, čj. 62 Ca 25/2006-196, ve věci přezkum rozhodnutí o přidělení veřejné zakázky na vojenský materiál[28]); ve věci ochrany spotřebitele (např. rozsudek NSS ze dne 16. 3. 2007, čj. 4 As 63/2005-69, ve věci diskriminace[29]) anebo ve věci rozhodování některých kompetenčních sporů (např. rozsudek zvláštního senátu ze dne 21. 5. 2008, č. j. Konf 31/2007-82, dostupný na www.nssoud.cz).[30]

Nejvyšší soud je konfrontován s unijním právem zejména tehdy, týká-li se daný případ postavení jednotlivce. V civilních věcech doposavad Nejvyšší soud aplikoval právo ES, ať už přímo účinné normy nebo alespoň ustanovení vnitrostátního práva, které bylo implementováno na základě transpozice sekundární legislativy práva ES, ve více jak pěti desítkách rozhodnutí. Mezi přímo účinné normy práva ES ovlivňující judičiální činnost NS patří zejména nařízení Brusel I (např.

rozhodnutí ze dne 23. 9. 2008, sp. zn. 29 Nd 336/2007, ve věci určení místní příslušnosti), popř. Brusel IIa). NS aplikuje implementovaná ustanovení práva ES převážně v oblasti obchodního práva (např. rozsudek ze dne 30. 8. 2006, sp. zn. 29 Odo 242/2006, ve kterém NS užil ustanovení § 81a a násl. zákona o cenných papírech, které byly implementovány směrnicí 97/9/ES, o systémech odškodnění investorů); v oblasti ochrany spotřebitele (např. rozsudek ze dne 5. 8. 2008, sp. zn. 28 Cdo 864/2008, ve kterém NS odkázal na čl. 5 druhá věta směrnice Rady 83/13/EH) anebo v oblasti konkurzu a vyrovnání (např. rozsudek ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 29 Odo 164/2006, v němž NSS poukázal na nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 o úpadkovém řízení).

Institut předběžné otázky

Řízení o předběžné otázce je klíčovým prostředkem k zajištění jednoty unijního práva a je zdrojem podstatných částí judikatury SDES. K pochopení tohoto institutu je nezbytné připomenout, že primárně odpovědnými za aplikaci komunitárního práva jsou v jednotlivých případech obecné soudy členských států. Národní soudce je konfrontován s komunitárním právem tím víc, jak roste jeho objem a vstupuje do nových oblastí. Jedním z cílů řízení o předběžné otázce je proto nabídnout národnímu soudci „*autoritativní*“ radu a pomocnou ruku při výkladu a aplikaci komunitárního práva. Účelem předběžné otázky je především zajištění jednoty výkladu a aplikace komunitárního práva.[31]

Předběžná otázka je obecně považována za indikátor, zda a jak vážně vnitrostátní soudci unijní právo berou. Doposavad bylo podle Ministerstva spravedlnosti předloženo českými obecnými soudy se žádostí o zodpovězení předběžné otázky SDES (podle čl. 234 Smlouvy o ES) 6 předběžných otázek. Srovnáme-li počet podaných předběžných otázek kupříkladu se státy, které přistoupily v roce 2004 a v roce 2007 - Slovenskem (2), Slovinskem (0), Estonskem (2), Litvou (2) nebo Maltou (0) - lze usoudit, že české obecné soudy v případě nejasností s aplikací *acquis* v širší míře využívají možnosti obrátit se na SDES s žádostí o pomoc.

První předběžná otázka byla předložena v roce 2005 a jednalo se o C-437/05 Vorel; Jan Vorel vs. Nemocnice Český Krumlov. V tomto případě okresní soud v Českém Krumlově zažádal SDES, aby rozhodl, zdali je nutné při posuzování pracovních právních otázek, v souladu se Směrnicí ES 93/104, jakož i s rozhodnutím SDES C-151/02 ve věci město Kiel vs. Norbert Jaeger, považovat čekání lékaře při pracovní pohotovosti na jeho pracovišti v nemocnici za výkon práce? SDES usnesením konstatoval, že podle Směrnic Rady o některých aspektech úpravy pracovní doby není pracovní pohotovost, kterou lékař vykonává v režimu fyzické přítomnosti na pracovišti, ale během které nevykonává žádnou skutečnou činnost, považována v plném rozsahu za „*pracovní dobu*“ ve smyslu uvedených směrnic. SDES nicméně uvedl, že tyto Směrnice nebrání tomu, aby členský stát uplatňoval právní úpravu, která, pro účely odměňování pracovníka a pokud jde o pracovní pohotovost vykonávanou tímto pracovníkem na jeho pracovišti, zohledňuje odlišně období, během nichž je skutečně vykonávána práce, a období, během nichž k výkonu skutečné práce nedojde. To však lze pouze za předpokladu, že takový režim plně zaručuje pracovníkům účinnou ochranu jejich zdraví a bezpečnosti.

Následující otázka byla taktéž předložena v roce 2006 a jednalo se o předběžnou otázku C-64/06 Český Telecom; Český Telecom, a.s. vs. Czech on Line, a.s. Obvodní soud pro Prahu 3 vznesl na SDES čtyři předběžné otázky, v rámci kterých se mimo jiné dotázal, zdali byl Český telekomunikační úřad oprávněn uložit telekomunikační společnosti s významnou tržní silou na telekomunikačním trhu povinnost uzavřít smlouvu o propojení její sítě s jiným operátorem a rovněž zdali se operátor může dovolávat přímého účinku řádně neprovedených směrnic, když se při rozhodování vnitrostátních regulačních orgánů vždy rozhoduje o konkrétních podmínkách propojení sítí operátorů, tedy jde o ukládání konkrétních povinností jednotlivcům.[32] SDES konstatoval, že rozhodnutí Českého

telekomunikačního úřadu se stalo vykonatelným k datu vydání. Vycházel z existence zákona č. [151/2000 Sb.](#), který dle jeho názoru byl řádným provedením směrnice 97/33/ES, a na základě přechodných ustanovení přístupové směrnice a rámcové směrnice, která výslovně zakotvila kontinuitu staré právní úpravy, až do doby, než bude plně provedená nová, byl Český tel. úřad oprávněn, s ohledem na ustanovení směrnice 97/33/ES, přezkoumat povinnost uzavření smlouvy mezi Telefonicou O2, jako telekomunikačního podniku s významnou tržní silou a společností Czech on Line.

Teoreticky jedna z nejznámějších (a to i v důsledku projevu péče o ochranu suverenity) vznesených předběžných otázek, jejíž praktický význam je však časově omezený, byla otázka C161/06 Skoma Lux; Skoma-Lux s.r.o. vs. Celní ředitelství Olomouc. Firma Skoma-Lux se domáhala u Krajského soudu v Ostravě zrušení rozhodnutí celního orgánu, který společnosti uložil pokutu, argumentující, že celní orgány aplikovaly ustanovení práva ES, se kterými se společnost neměla možnost seznámit. Krajský soud projednávající zmíněnou žalobu ve správním soudnictví předložil tyto předběžné otázky: 1) Lze čl. 58 Aktu o podmínkách přistoupení[33] a o úpravách smluv, na nichž je založena Evropská unie, na jejímž základě se Česká republika stala od 1. 5. 2004 členským státem Evropské unie, vykládat tak, že členský stát může vůči jednotlivci uplatňovat nařízení, které nebylo v okamžiku své aplikace řádně publikováno v Úředním věstníku v úředním jazyce daného členského státu? 2) V případě záporné odpovědi na otázku číslo 1, je nevymahatelnost předmětného nařízení vůči jednotlivci otázkou výkladu nebo otázkou platnosti komunitárního práva ve smyslu článku 234 Smlouvy o založení Evropského společenství? 3) Pokud by Soudní dvůr dovedl, že předložená předběžná otázka se týká platnosti komunitárního aktu ve smyslu rozsudku ve věci 314/85, Foto-Frost [1987] ECR 4199, je nařízení č. 2454/93 ve vztahu k žalobkyni a jejímu sporu s celními orgány České republiky neplatné kvůli nedostatku řádného uveřejnění v Úředním věstníku EU podle čl. 58 Aktu o podmínkách přistoupení? SDES k první otázce usnesením konstatoval, že článek 58 Aktu o podmínkách přistoupení brání tomu, aby povinnosti obsažené v právní úpravě Společenství, které nebyly vyhlášeny v Úředním věstníku Evropské unie v jazyce nového členského státu, ačkoliv je tento jazyk jedním z úředních jazyků Unie, mohly být uloženy jednotlivcům v tomto státě, i když se tyto osoby mohly seznámit s touto právní úpravou jinými způsoby. Ke druhé otázce SDES uvedl, že Soudní dvůr rozhodnutím o tom, že nařízení Společenství, které nebylo vyhlášeno v jazyce členského státu, nelze uplatňovat vůči jednotlivcům v tomto státě, provádí výklad práva Společenství ve smyslu článku 234 ES.

V roce 2006 byla dále předložena předběžná otázka C-282/06 OSA; Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním (OSA) vs. Miloslav Lev. Krajský soud v Praze předložil v červnu 2006 SDES tyto předběžné otázky: 1) Má autor podle práva Evropské unie - směrnice ES 2001/29 - právo na odměnu při provozování díla rozhlasem nebo televizí provozovatelem zařízením, sloužícího k ubytování i v případě, že je televizor či rozhlasový přijímač umístěn v soukromé části ubytovacího prostoru (na pokoji)? 2) Je ustanovení § 23 autorského zákona 121/2001 Sb. v novelizovaném znění zákonem Č. 81/2005 Sb. v rozporu s komunitárním právem ES?[34] SDES usnesením ze dne 26. 2. 2007 vyškrtl projednání předběžné otázky z rejstříku Soudního dvora poté, co Krajský soud v Praze doručil SDES oznámení, že na rozhodnutí o předběžné otázce nehodlá setrvat. Implicitně však na tuto předběžnou otázku rozhodl SDES ve věci C 306/05, Sociedad General de Autores y Editores de España v. Rafael Hoteles SA.

V následujícím roce byla předložena otázka C-126/07 Reisebüro Bühler GmbH v. Dom.info e.K., Sebastian Dieterle. Rozhodčí soud při Hospodářské a Agrární Komoře ČR požádal SDES o zodpovězení následujících otázek: 1) Je Rozhodčí soud pro spory týkající se doménových jmen „.eu“ při Hospodářské a Agrární Komoře ČR zřízený na základě nařízení (ES) č. 874/2004 oprávněn k předložení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 234 odst. 2 ES? 2) Pokud bude odpověď Soudního dvora na první otázku kladná: Mohou být na základě zmocnění v čl. 22 odst. 5 nařízení č.

874/2004/ES vydána pravidla mimosoudního řešení sporů (pravidla ADR), podle kterých může odpůrce požadovat nejen zamítnutí stížnosti, ale také určení, že stížnost nebyla podána v dobré víře a představuje zneužití řízení? 3) Pokud bude odpověď Soudního dvora na druhou otázku záporná, je senát rozhodčího soudu na základě jiných ustanovení práva Společenství, popřípadě na základě obecných právních zásad práva Společenství vyplývajících z ústavních tradic členských států, oprávněn rozhodnout o takovém návrhu na určení?[35] Dne 8. 10. 2007 byla věc opět vyškrtuta z projednávání.

Doposavad poslední předběžnou otázkou vznesenou k SDES je C-572/07 RLRE Tellmer Property. Krajský soud v Ústí nad Labem požádal dne 24. 12. 2007 SDES o rozhodnutí o předběžné otázce: 1) Zda ustanovení čl. 6 (poskytnutí služeb) a čl. 13 (osvobození od daně) Šesté směrnice Rady č. 77/388/EHS o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obratu - Společný systém daně z přidané hodnoty: jednotný základ daně lze vykládat tak, že nájem bytu (popřípadě nebytového prostoru) na straně jedné a s ním související úklid společných prostor na straně druhé lze považovat za samostatná, od sebe navzájem oddělitelná zdanitelná plnění?; 2) Jestliže odpověď na první otázku bude záporná - což KS v Ústí nad Labem předpokládá - považuje tento soud za potřebné dotázat se SDES, zda ustanovení čl. 13 uvedené směrnice, jmenovitě jeho úvod a písm. b) oddílu B (1) požadují, (2) vylučují, anebo (3) ponechávají na rozhodnutí členského státu uplatnění daně z přidané hodnoty na úhradu úklidu společných prostor nájemního bytového domu?[36] SDES doposavad o předběžné otázce nerozhodl.

Budeme-li tedy považovat institut předběžné otázky za prostředek, skrze něhož dochází k přenosu hodnot, myšlenek, způsobu právní argumentace, změny v náhledu na vlastní ústavnost, integraci a loajalitu[37], tak lze Českou republiku pokládat za hodnotného člena Unie, jenž si je vědom svých závazků vůči Unii a dbá na integrální harmonizaci právního řádu s právem komunitárním. Porovnáme-li však tyto údaje s rozsudky SDES pro nesplnění povinnosti státem (viz. následující kapitola), doznáme, že proces akceptace neprobíhá tak úspěšně, jak by se mohlo zdát z institutu předběžné otázky.

Akceptace práva EU v ČR z hlediska dohledu nad jeho respektováním

Zvláštním rysem unijního práva, přesněji práva prvního pilíře EU - komunitárního práva, je, že obsahuje speciální mechanismus, jehož smyslem je zajistit dodržování komunitárněprávních norem členskými státy - řízení pro nesplnění povinnosti (či také pro porušení smlouvy). Tento mechanismus je nejen schopen zvyšovat reálnou efektivitu komunitárněprávních norem ve členských státech, ale současně rovněž vypovídá o tom, jak vážně a s jakou mírou úspěšnosti členské státy k plnění komunitárněprávních závazků přistupují. Trvale vysoký počet takových řízení proti členskému státu ukazuje, že členský stát není ochoten nebo schopen své komunitárněprávní závazky naplňovat. Ačkoli v tom, zda řízení bude proti určitému členskému státu v určité věci zahájeno, hrají v některých situacích svou roli i politické vlivy, tak určitou výpovědní hodnotu o stavu aplikace unijního práva v daném členském státu data o počtech a povaze řízení pro nesplnění povinnosti mají.

Řízení pro nesplnění povinností je koncipováno jako dvoufázové. Jeho první - správní - fázi zahajuje Komise ES v případě, že má za to, že členský stát porušil povinnosti vyplývající ze zakládacích smluv a aktů přijatých na jejich základě. Pokud tato správní fáze nevede k výsledku, je Komise popř. další členské státy oprávněni podat proti členskému státu žalobu k SDES. Jejím výsledkem je konstatování, že členský stát buď svou povinnost porušil, nebo nikoli. Pokud porušení nastalo a přetrvává, aniž by je členský stát odstranil, i po rozsudku SDES, může být v novém řízení členskému státu uložena finanční sankce.

Stěžejní ustanovení v případě porušení komunitárního práva členským státem jsou čl. 226, 227 a 228

Smlouvy o ES. Rozdíl spočívá v aktivně legitimovaném subjektu, který je nadán pravomocí vznést žalobu k Evropskému soudnímu dvoru. Pokud by nepostačovala finanční sankce, je možné upozornit, že článek 7 Smlouvy o EU stanoví možnost, aby Rada konstatovala existenci nebezpečí porušení zásad, uvedených v čl. 6 Smlouvy o EU, ze strany jednoho z členského státu a jemu následně adresovala vhodná doporučení. Pakliže došlo k závažnému a přetrvávajícímu porušení základních principů samotné Unie, je Rada oprávněna sankcionovat daný stát. Může tak učinit výhradně na návrh jedné třetiny členských států nebo Komise a po souhlasu Evropského parlamentu. Rozhodnutí musí být přijato jednomyslně všemi hlavami států a šéfů vlád.

V případě České republiky za čtyři roky jejího členství dospělo 13 případů do stádia podání žaloby proti ČR za nesplnění povinnosti státem, z toho rozsudkem bylo do dnešního dne vysloveno nesplnění povinnosti v 8 věcech. Doposavad proběhnuvší a rozhodnuté případy ukazují zejména na soustavné nedostatky při transpozici směrnic týkajících se zdravotnictví (např. C-203/06, C-60/07, C-115/07, C-114/07 anebo C-204/06)[38]; významné jsou rovněž případy z oblasti investičních podniků (např. C-87/08) anebo z oblasti rovného zacházení pro muže a ženy v systémech sociálního zabezpečení pracovníků (např. C-41/08). Je přitom třeba pamatovat, že případy porušení, které vyústí do soudní fáze, představují jen pomyslnou špičku ledovce - na ty totiž připadá několik desítek případů, které zůstaly ve správní fázi.

Kromě toho lze určité údaje získat i z údajů Komise ES, která systematicky monitoruje naplňování vybraných segmentů unijního práva ve členských státech. Pokud jde o ČR, zprávy Evropské Komise, které se týkají transpozice nejvýznamnějších komunitárně-právních aktů - směrnic vnitřního trhu - jasně naznačují, že přes počáteční pružné implementování *acquis* do českého právního řádu se nyní ČR propadla na konec tabulky. Ke dni 10. listopadu 2007 Česká republika neprovedla do svého právního řádu celkem 55 směrnic, což je transpoziční deficit ve výši 3,4 % (nejvíce ze všech členských zemí EU). Nejvíce restů má Ministerstvo zdravotnictví, následuje Ministerstvo dopravy a Ministerstvo financí. Nejstarší směrnice je z roku 1976.[39]

K počátku roku 2008 podle údajů ISAP (Informační systém pro aproximaci práva) nebylo v řádném termínu implementováno do českého právního řádu 63 směrnic.[40] Přičemž v roce 2001 EU stanovila za cíl, aby průměrný transpoziční deficit byl kolem 1,5 %. Ze zprávy, kterou vydala Komise[41], je patrné, že nejrychleji implementovaly dané směrnice Bulharsko, Rumunsko a Slovensko.

Z výše uvedeného je patrné, že dnes zejména ČR zaostává v harmonizaci svého právního řádu, popř. není příliš efektivní. Srovnáme-li opět ČR s ostatními státy přistoupiвшими v roce 2004 v kontextu neplnění povinností státem implementovat jemu příslušné právní předpisy plynoucí z *acquis*, dospějeme k závěru, že Česká republika již tak důsledně nedodržuje závazky jí plynoucí z členství v Unii. Z tohoto pohledu vzato, proti Slovensku a Maltě byl do roku 2007 vydán 1 rozsudek, proti Slovinsku žádný, proti Estonsku, Litvě, Kypru ani Maďarsku taktéž žádný, zatímco ČR byla do roku 2007 již šestkrát odsouzena. Což je podle mého názoru stejně poměrně překvapivé.

Nepřesná výuka evropského práva na českých vysokých školách

V následující kapitole bych rád poukázal na to, že unijní právo ovlivňuje nejen právní řád, ale sociologicky celý právní stav, což by se mělo odrazit i v systému výuky a vzdělávání. V současné době již lze spatřovat tendenci inkorporovat příslušné oblasti *acquis communautaire*, které často přináší řešení pro otázky, jež česká společnost teprve začíná řešit. Leč stále jsou to jen nejčastější marginální informace o nejdůležitějších nařízeních (popř. směrnicích) a jsem toho názoru, že výklad českého práva v rámci jednotlivých právních oblastí by měl zahrnovat komplexnější pohled na koherenci právního řádu českého a komunitárního.

Pokud se budoucím právníkům rovněž předkládá klamný názor, že evropské právo je cosi odděleného od práva českého, že je to něco, co se odehrává mezi několika evropskými orgány či orgány a členskými státy, povede to zákonitě k chápání evropského práva jako jakési zvláštní odnože práva mezinárodního. Navíc současná kvantita evropského práva neumožňuje znát všechny jeho podoby.[42] Jinak řečeno, nemá smysl oddělovat právo evropské od práva vnitrostátního, zejména tehdy, když tyto dva systémy jsou na sobě vzájemně závislé a navíc evropské právo nemá bez implementace do práva vnitrostátního žádný efekt.

Bipolarita pramenů práva, resp. působení dvou systémů práva na našem území, vyžaduje nejen změnu výuky komunitárního práva, ale rovněž změnu právního myšlení a pracovních metod, kterými se český právník bude muset dříve či později přizpůsobit, nemá-li být ve své profesi neúspěšný. Pro naše právní myšlení bude kupříkladu nezvyklé akceptovat, že rozsudky jsou používány jako plnohodnotné prameny komunitárního práva. Český právník se tak musí učit tyto rozsudky číst, rozumět jim, pracovat s nimi. Musí se seznámit se systémem jejich publikace, s jejich strukturou, s metodou práce SDES a SPS, se způsobem argumentace v rozhodnutích a rozhodnutími. S tím souvisí nevyhnutelná změna základního přístupu k právu.[43]

Závěr

Evropská unie je organizačně složitý a funkčně náročný nadnárodní celek. Jakkoliv euroskeptici, zatvrzelí nacionalisté i anti-progresivní jedinci vytykají Unii její nedostatky, nemohou popřít, že je pozoruhodné, jakým způsobem zastřešuje Unie 27 kulturně, hospodářsky i národně odlišných států a jak naplňuje cíle ve Smlouvě o EU stanovené. Právě z důvodu (nezastavitelné) globalizace spatřují členství malých nevýznamných států v nadnárodním celku jako nevyhnutelný prostředek k jejich přežití a schopnosti vzdorovat rozmachu světových vůdčích mocností. Ať se již tato cesta zdá jakkoliv neschůdná pro překážky nacionalistického citění jednotlivce a strachu ze změny (obzvláště tyto přirozené obavy z odklonu od zažitých konvencí jsou vlastní každému člověku a pramení z vrozené pohodlnosti a nechuti opustit zaběhlou rutinu všedních dnů), považují ji za nevyhnutelnou.

Rovněž i Ústavní soud traktoval, že *„integrační charakter může v konečném důsledku přinést ochranu a posílení suverenity členských států vůči vnějším, zejména geopolitickým a ekonomickým faktorům; to např. i vůči nově nastupujícím světovým velmocím, u nichž lze jen těžko odhadovat budoucí hodnotové priority, kterým budou ochotny budování nového řádu globalizovaného světa podřizovat.“*[44]

Vliv komunitárního práva na český právní řád je markantní, leč převážně pozitivní. Domnívám se, že de lege ferenda můžeme očekávat zkvalitňování naší legislativy v důsledku implementace takových ustanovení, které směřují k jedinému cíli - rozvoj hospodářství, ochrana práv jedince a zvyšování životní úrovně. Vždyť i Jean Omer Marie Gabriel Monnet proklamoval, že není jiná budoucnost pro obyvatele Evropy, než Evropská unie.

Filip Čeladník

* t. č. studentem Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Za cenné připomínky k článku děkuji JUDr. Janu Malířovi, Ph.D.

[1] CRAIG, P., BÚRCA, G. EU LAW: text, cases, and material. Fourth edition. Oxford : Oxford

University Press, 2008, ISBN 978-0-19-927389-8, str. 344

[2] TICHÝ L., ARNOLD R., SVOBODA P., ZEMÁNEK J., KRÁL R. Evropské právo. Praha : C. H. Beck, 2006, ISBN 80-7179-430-9, str. 314-315

[3] Srov. case 106/77 Amministrazione delle finanze dello Stato / Simmenthal [09/03/1978] ECR 1978, p. 629

[4] Srov. Case 14/83 Von Colson and Kamann / Land Nordrhein-Westfalen [10/04/1984] ECR 1984, p. 1891

[5] Case C-105/03, Maria Pupino

[6] V rámci III. pilíře mohou být přijata společná stanoviska, rámcová rozhodnutí, rozhodnutí a konvence.

[7] Case C-6 & 9/90 Francovich a Bonifaci v. Italský stát

[8] Case 106/77 Amministrazione delle finanze dello Stato / Simmenthal [09/03/1978] ECR 1978, p. 629 a case 213/89 The Queen / Secretary of State for Transport, ex parte Factortame [19/06/1990] ECR 1990, p. I-2433

[9] Dohoda o přidružení s Evropskými společenstvími a Českou republikou (sdělení č. 7/1995 Sb.)

[10] PLOCEK, J. Jakou mají budoucnost suverenity, národní a teritoriální stát?. [Cit. 23. března 2008]. Dostupné na <<http://www.sweb.cz/stredni.evropa/editor/clanek120.pdf>>

[11] Per definitionem uvedené v bodu 98., nálezu Pl. ÚS 19/08

[12] Ústavní soud argumentoval, že ani řada nejvyšších soudních instancí původních členských států ES, včetně zakládajících členů, se nikdy zcela nepodřídila doktríně absolutní přednosti komunitárního práva nad veškerým ústavním právem, především pak ponechala jistou rezervu při interpretaci principů, jako jsou princip demokratického právního státu a oblast ochrany základních práv a svobod.

[13] Materiální ohnisko ústavy vyjadřují vůdčí principy a v bodě 93 nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS 19/08 je Ústavní soud charakterizoval následovně: „jedná se nepochybně o zásadu nezadatelných, nezczitelných, nepromlčitelných a nezrušitelných základních práv a svobod jednotlivců, rovných v důstojnosti a právech; k jejich ochraně je budován systém opírající se o zásady demokracie, svrchovanosti lidu, dělby moci, respektující zejména zmíněné materiální pojetí právního státu. Tyto zásady nejsou dotknutelné ani formálněprávně souladně provedenou změnou Ústavy, protože mnohé z nich jsou zjevně přirozenoprávního původu, a stát tedy není jejich poskytovatelem, ale může a musí je - jako ústavní stát - pouze zaručovat a chránit. Ačkoliv Ústavní soud již mnohokrát - po svém již zmíněném prvním nálezu v tomto směru - konstatoval nezbytnost zvýšenou mírou ochraňovat principy tvořící tzv. materiální ohnisko Ústavy, jejich konkrétní výčet není v žádném ústavním ustanovení ani v nálezech Ústavního soudu uveden.“

[14] Směrnice Rady č. 89/105/EHS o průhlednosti opatření upravujících tvorbu cen u humánních léčivých přípravků a jejich začlenění do oblasti působnosti vnitrostátních systémů zdravotního pojištění

[15] Případy Komise proti Rakousku [případ C-424/99, Komise v. Rakousko, (2001) SDES I.-9285] a Komise proti Finsku [případ C-229/00, Komise proti Finsku (2003), SDES I-5727]

[16] Rozsudek ze dne 13. 11. 1990, C-106/89 Marleasing SA v. La Comercial Internacional de Alimentacion SA., rozsudku ze dne 16. 12. 1993, C-334/92 Teodoro Wagner Miret v. Fondo de Garantía Salarial, nebo rozsudku ze dne 14. 7. 1994, C-91/92 Paola Faccini Dori a Recreb Srl

[17] Srov. např. rozsudek Fratelli Costanzo Spa proti Comune di Milano, 103/88, Recueil, s. 1839, bod 31.

[18] Rozhodnutí Rc 50/2004 („ČESKÝ TELECOM“) ze dne 7. 11. 2005

[19] Jedná se o protokol připojený ke Smlouvě o ES, který má status primárního práva ES.

[20] Čtyři procesní postupy zákona o azylu jsou: udělení azylu, neudělení azylu, zamítnutí žádosti jako zjevně nedůvodné a zastavení řízení.

[21] Více v BOBEK, M.: Evropské právo v aplikační praxi správních orgánů a soudů - přílivová vlna anebo postupný průsak? Soudní rozhledy, 2008, č. 10, str. 367 a násl.

[22] Podle čl. 4 odst. 2 přílohy č. I Úmluvy o společném tranzitním režimu mezi zeměmi Evropského

- sdužení volného obchodu a Evropským hospodářským společenstvím. Dostupný na <<http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=SbirkaVetyList&ID=-1662>>.
- [23] Podle protokolu č. 4 k Evropské dohodě zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na druhé straně (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 7/1995 Sb). Dostupné na <<http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=SbirkaVetyList&ID=-1485>>.
- [24] Podle čl. 15 nařízení Rady (EHS) č. 574/72, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (EHS) č. 1408/71 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství. Dostupné na <<http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=SbirkaVetyList&ID=-1695>>.
- [25] Podle čl. 19 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 343/2003. Dostupné na <<http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=SbirkaVetyList&ID=-1211>>.
- [26] Dostupné na <<http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=SbirkaVetyList&ID=-1685>>.
- [27] Dostupné na <<http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=SbirkaVetyList&ID=-1547>>.
- [28] Dostupné na <<http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=SbirkaVetyList&ID=-1252>>.
- [29] Dostupné na <<http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=SbirkaVetyList&ID=-1324>>.
- [30] BOBEK, M.: Evropské právo v aplikační praxi správních orgánů a soudů - přílivová vlna anebo postupný průsak? Soudní rozhledy, 2008, č. 10, str. 371 a násl.
- [31] Více srov. BOBEK, M., KOMÁREK J., PASSER, J., GILLIS, M. Předběžná otázka v komunitárním právu. Praha: Linde Praha, a. s., 2005, ISBN 80-7201-513-3, s. 4-5
- [32] Celé znění otázek viz Úřední věstník EU C 121/2 ze dne 20. 5. 2006. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu>>
- [33] České republiky, Estonské republiky, Kyperské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky
- [34] Viz Úřední věstník EU C 212/22 ze dne 2. 9. 2006. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu>>
- [35] Viz Úřední věstník EU C 117/8 ze dne 26. 5. 2007. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu>>
- [36] Viz Úřední věstník EU C 79/14 ze dne 29. 3. 2008. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu>>
- [37] BOBEK, M., KOMÁREK J., PASSER, J., GILLIS, M. Předběžná otázka v komunitárním právu. Praha: Linde Praha, a. s., 2005, ISBN 80-7201-513-3, s. 5
- [38] C-203/06 - neimplementování Směrnice 93/16/EHS (Vzájemné uznávání diplomů, osvědčení a jiných dokladů o dosažené kvalifikaci) ve stanovené lhůtě; C-60/07 - neimplementování Směrnice 2004/33/ES (Technické požadavky na krev a krevní složky) ve stanovené lhůtě; C-115/07 - neimplementování Směrnice 2004/27/ES (Hromadně vyráběné léčivé přípravky - Humánní léčivé přípravky) ve stanovené lhůtě; C-114/07 - neimplementování Směrnice 2004/24/ES (Tradiční rostlinné léčivé přípravky) ve stanovené lhůtě; C-204/06 - neimplementování Směrnice 78/686/EHS (Vzájemné uznávání diplomů, osvědčení a jiných dokladů o dosažené kvalifikaci - Zubní lékaři - Opatření k usnadnění účinného výkonu práva usazování a volného pohybu služeb) ve stanovené lhůtě.
- [39] Desítky směrnic ES čekají na transpozici do českého práva, a jejich počet se každý měsíc zvyšuje. Právní zpravodaj, roč. IX, 3/2008, str. 2.
- [40] Dostupné na <<http://isap.vlada.cz/>>
- [41] http://ec.europa.eu/internal_market/score/index_en.htm
- [42] BOBEK, M. O (ne)neformovatelnosti studia práv v Čechách. Právní rozhledy, 2005, č. 12, s. 449
- [43] Více srov. Význam komunitárního práva pro právní praxi členského státu stále roste. Právní zpravodaj, 31. 05. 2007 [citováno dne 23. 3. 2008]. Dostupné na <<http://www.pravnizpravodaj.cz/pz/pz.nsf/lkppplainnews/CF04AD4794B6A41EC12572ED0028665F>>
- [44] Nález sp. zn. Pl. ÚS 19/08 ze dne 26. 11. 2008 bod 102.

Další články:

- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Evropská unie mění pravidla plateb: více odpovědnosti, intenzivnější zpracování dat, více kontrol](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc květen 2026](#)
- [Sport versus EU - aktuální sportovní kauzy rozhodované Soudním dvorem EU](#)
- [Postavení finančního arbitra v kontextu nařízení Brusel I bis - Funkční pojetí „soudu“, osvědčení podle čl. 53 a možnost výkonu nálezu v jiných členských státech EU](#)
- [ESG Simple jako praktická opora pro ESG reporting malých a středních podniků](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc duben 2026](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)